

پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در زمستان ۱۴۰۴: شاخص موجودی انبار صنایع بورسی

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل:

۲۱۷۳۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در زمستان ۱۴۰۴: شاخص موجودی انبار صنایع بورسی

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدل‌سازی)

نوع گزارش: طرح/لایحه ☐، نظارتی ☒، راهبردی ☐، پیش‌نویس قانونی ☐

تهیه و تدوین‌کنندگان: مهدی ابادری، علیرضا آذربایجانی

مدیر مطالعه: دکتر محمدرضا عبداللهی

ناظران علمی: سیدمهدی بنی‌طبا، وحید فولادگر

صفحه‌آرا: منیره حاجی محمدی

واژه‌های کلیدی:

۱. شاخص موجودی انبار

۲. صنایع بورسی

۳. نسبت موجودی انبار به فروش

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۵/۴/۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۵/۱۱

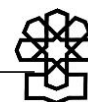
به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده.....	۱
خلاصه مدیریتی.....	۱
۱. مقدمه.....	۲
۲. شاخص کل موجودی انبار و صنایع منتخب.....	۳
۲-۱. شاخص کل موجودی انبار صنعت.....	۳
۲-۲. شاخص کل موجودی انبار معدن.....	۴
۲-۳. شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه.....	۶
۲-۴. شاخص موجودی انبار صنعت کک و پالایش.....	۷
۲-۵. شاخص موجودی انبار صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو).....	۸
۲-۶. شاخص موجودی انبار صنعت خودرو و قطعات.....	۹
۳. شاخص موجودی انبار با تفکیک اختصاصی محصولات.....	۱۰
۳-۱. کالاهای مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای.....	۱۰
۳-۲. نهاده‌های ساختمانی.....	۱۴
۴. پیوست.....	۱۶
۴-۱. جدول مقادیر شاخص موجودی انبار.....	۱۶
۴-۲. جدول مقادیر شاخص نسبت موجودی انبار به فروش.....	۱۷
منابع و مآخذ.....	۱۸

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱. نمودار شاخص کل موجودی انبار صنعت ۳
- شکل ۲. نمودار شاخص کل نسبت موجودی انبار به فروش صنعت ۴
- شکل ۳. نمودار شاخص کل موجودی انبار معدن ۵
- شکل ۴. نمودار شاخص کل نسبت موجودی انبار به فروش معدن ۵
- شکل ۵. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه ۶
- شکل ۶. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت فلزات پایه ۷
- شکل ۷. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت کک و پالایش ۷
- شکل ۸. نسبت موجودی انبار صنعت کک و پالایش ۸
- شکل ۹. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو) ۸
- شکل ۱۰. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو) ۹
- شکل ۱۱. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت خودرو و قطعات ۹
- شکل ۱۲. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت خودرو و قطعات ۱۰
- شکل ۱۳. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای مصرفی ۱۱
- شکل ۱۴. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای مصرفی ۱۲
- شکل ۱۵. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای ۱۲
- شکل ۱۶. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای واسطه‌ای ۱۳
- شکل ۱۷. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای ۱۳
- شکل ۱۸. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای سرمایه‌ای ۱۴
- شکل ۱۹. نمودار شاخص موجودی انبار نهاده‌های ساختمانی ۱۵
- شکل ۲۰. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش نهاده‌های ساختمانی ۱۵

پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در زمستان ۱۴۰۴: شاخص موجودی انبار صنایع بورسی

Doi: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21734>

چکیده

در زمستان سال ۱۴۰۴ شاخص موجودی انبار صنعت برابر ۱۳۲.۷ بوده است که نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۲۴.۴ درصدی داشته که سبب شده این شاخص به بیشترین میزان خود در مقایسه با فصول زمستان ۶ سال اخیر رسیده است. همچنین در این فصل نسبت موجودی انبار به فروش صنعت نیز برابر ۰.۳۹ بوده که بیشترین میزان این نسبت در مقایسه با فصول زمستان ۶ سال اخیر است.

در زمستان سال ۱۴۰۴ شاخص موجودی انبار معدن برابر ۶۵.۹ بوده است که نسبت به فصل مشابه سال قبل کاهش ۳۸.۸ درصدی داشته است. همچنین در این فصل نسبت موجودی انبار به فروش معدن نیز برابر ۰.۳۶ بوده است. در بین صنایع نیز شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه افزایش ۴۴.۵ درصدی، صنعت کک و پالایش افزایش ۷.۶ درصدی، صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو) افزایش ۳۲.۸ درصدی و صنعت خودرو و قطعات افزایش ۳۶.۱ درصدی نسبت به فصل مشابه سال قبل داشته است. موارد مذکور شواهدی از مشکل فروش در صنایع مختلف در نتیجه جنگ ارایه می دهد.

خلاصه مدیریتی

بیان/شرح مسئله

یکی از شاخص‌های مهم برای بررسی بهنگام و دقیق وضعیت اقتصاد کلان و به خصوص بخش صنعت شاخص موجودی انبار است. این شاخص تصویری پیش‌نگر از وضعیت بخش صنعت ارایه می‌دهد که از آن برای طراحی، اجرا و ارزیابی سیاست‌های اقتصادی می‌توان استفاده کرد. اطلاعاتی که شرکت‌های بورسی از وضعیت تولید، فروش و موجودی انبار منتشر می‌کنند با تقریب بسیار بالایی با کل صنعت کشور انطباق دارد. همچنین تواتر فصلی و ماهانه انتشار گزارش شرکت‌های بورسی خلاء انتشار دیرنگام گزارش نهادهای رسمی از وضعیت صنعت را تا حد بسیار خوبی پوشش می‌دهد. در همین راستا مرکز پژوهش‌های مجلس اقدام به ساخت شاخص و انتشار گزارش‌های فصلی از شاخص موجودی انبار و نسبت موجودی انبار به فروش بر اساس اطلاعات شرکت‌های بورسی نموده است.

نقطه نظرات/یافته‌های کلیدی

در زمستان سال ۱۴۰۴ شاخص موجودی انبار صنعت برابر ۱۳۲.۷ بوده است که نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۲۴.۴ درصدی داشته که سبب شده این شاخص به بیشترین میزان خود در مقایسه با فصول زمستان ۶ سال اخیر رسیده است. همچنین در این فصل نسبت موجودی انبار به فروش صنعت نیز برابر ۰.۳۹ بوده که بیشترین میزان این نسبت در مقایسه با فصول زمستان ۶ سال اخیر است.

شاخص کل موجودی انبار معدن نیز در زمستان ۱۴۰۴ به عدد ۶۵.۹ رسیده است. که نسبت به فصل مشابه سال قبل رشد منفی ۳۸.۸ درصدی داشته است. نسبت موجودی انبار به فروش معدن نیز رقم ۰.۳۶ را نشان می‌دهد که پایین‌تر از میانگین نسبت برای بازه ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۴ است.

علاوه بر شاخص کل صنعت و معدن در مورد رشد شاخص موجودی انبار صنایع نیز فلزات پایه رشد ۴۴.۵، کک و پالایش رشد ۷.۶، محصولات شیمیایی (بجز دارو) رشد ۳۲.۸ و خودروسازی رشد ۳۶.۱ درصد داشته است.

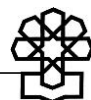
همچنین شاخص موجودی انبار محصولات مصرفی منفی ۱۴.۴، محصولات واسطه‌ای ۲۰.۳، محصولات سرمایه‌ای ۵۴.۹ و نهاده‌های ساختمانی ۱۶.۱ درصد رشد داشته‌اند.

موارد مذکور شواهدی از بروز مشکل فروش در صنایع مختلف در نتیجه وقوع جنگ رمضان را ارایه می‌نماید.

۱. مقدمه

داشتن تصویر بهنگام و دقیق از وضعیت متغیرهای اقتصاد کلان و خصوصاً بخش صنعت کمک شایانی به سیاستگذاران برای طراحی، اجرا و ارزیابی سیاست‌های اقتصادی می‌کند. با وجود اجرای طرح‌های اماری مختلف توسط مرکز آمار ایران و بانک مرکزی همچنان خلأ جدی در خصوص رصد بخش صنعت به خصوص از منظر تقاضا و شاخص‌های پیش‌نگر این بخش وجود دارد. یکی از شاخص‌هایی که رصد آن کمک شایانی به ترسیم تصویری درست از بخش صنعت می‌نماید شاخص موجودی انبار است. تغییرات موجودی انبار می‌تواند نقش موثری را ایفا کند زیرا که از چند دوره قبل نسبت به تحولات بخش تولید اطلاعات مهمی ارائه می‌کند. به طوری که تغییرات موجودی انبار بر تصمیم‌بنگاه‌های اقتصادی برای تغییر تولید دوره‌های آتی اثر می‌گذارد. اطلاعاتی که شرکت‌های بورسی از وضعیت تولید، فروش و موجودی انبار منتشر می‌کنند با تقریب بسیار بالایی با کل صنعت کشور انطباق دارد. همچنین تواتر فصلی و ماهانه انتشار گزارش شرکت‌های بورسی خلاء انتشار دیرهنگام گزارش نهادهای رسمی از وضعیت صنعت را تا حد بسیار خوبی پوشش می‌دهد [۱].

مرکز پژوهش‌های مجلس در این راستا اقدام به ساخت شاخص موجودی انبار بر اساس اطلاعات شرکت‌های بورسی نموده است. روش مورد استفاده در این گزارش محاسبه شاخص مقداری موجودی انبار شرکت‌ها بر حسب معیار پاشه و لاسپیرز و ایجاد شاخص فیشر از متوسط هندسی دو شاخص پاشه و لاسپیرز است. مزیت دیگر این شاخص محاسبه بر اساس مبنای زنجیره‌ای است. از این رو تغییرات سبد محصولات تولیدشده و تغییرات شرکت‌های موجود در بورس در آن لحاظ می‌شود. در ادامه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس بر اساس طبقه‌بندی ISIC در ۳۶ صنعت قرار می‌گیرند و شاخص موجودی انبار ۱۵ صنعت تولیدی و بخش معدن ساخته می‌شود. در نهایت شاخص کل موجودی انبار از متوسط وزنی شاخص موجودی انبار صنایع به

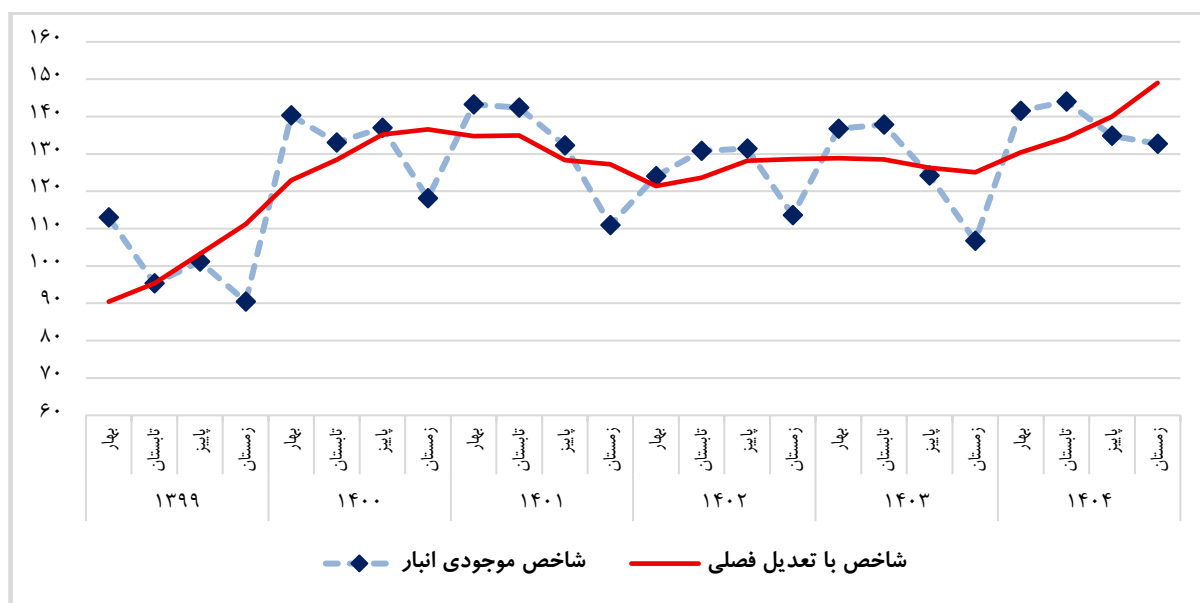
دست می‌آید. در این مطالعه تغییرات موجودی انبار شرکت‌های صنعتی و معدنی بورسی و مهم‌ترین رشته‌فعالیت‌ها در پاییز سال ۱۴۰۴ مورد بررسی قرار گرفته است. برای مطالعه بیشتر در زمینه روش محاسبه شاخص می‌توان به گزارش پشتیبان «معرفی و نحوه محاسبه شاخص موجودی انبار شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس [۲]» مراجعه کرد.

شایان ذکر است از ابتدای سال ۱۴۰۴ وزن صنایع مختلف در محاسبه متوسط وزنی شاخص کل صنعت بر اساس بازنگری اخیر بانک مرکزی بروزرسانی شده و در نتیجه با مقادیر گزارش‌شده در دوره‌های قبلی اندکی تفاوت دارد. همچنین با توجه به ماهیت سری‌زمانی داده‌ها برای حذف اثر نوسانات فصلی و آشکارسازی روندهای اصلی، عملیات فصلی‌زدایی انجام شده است. به همین منظور با استفاده از روش TRAMO/SEATS شاخص‌های با تعدیل فصلی نیز به گزارش اضافه شده‌اند.

۲. شاخص کل موجودی انبار و صنایع منتخب

۲-۱. شاخص کل موجودی انبار صنعت

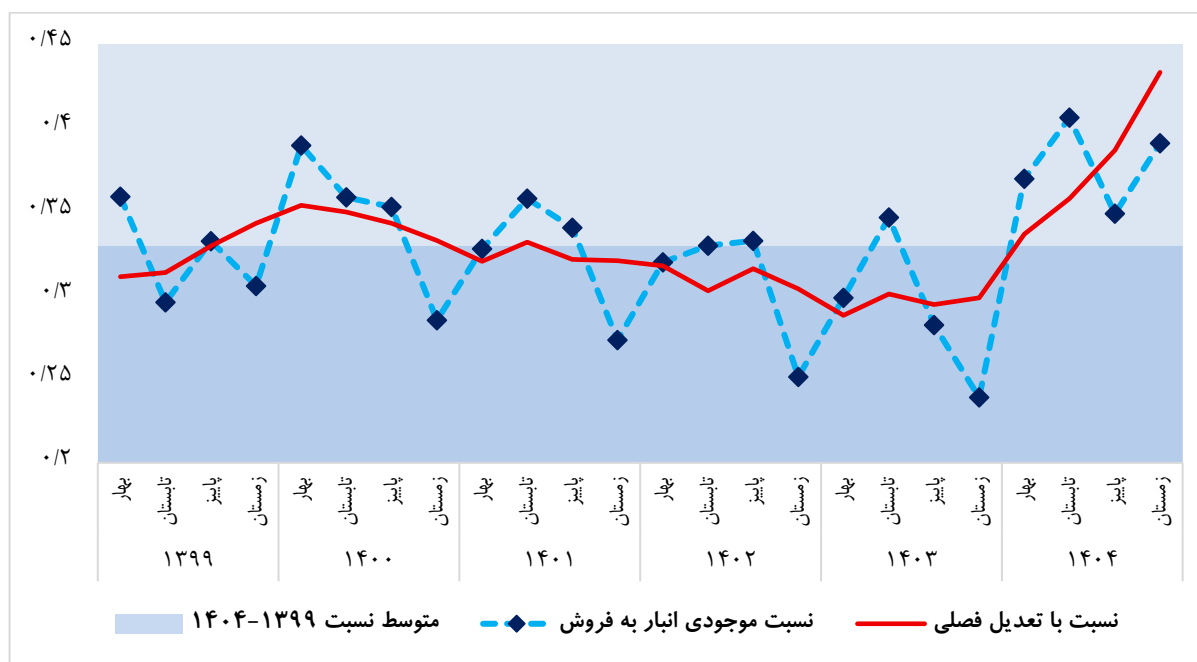
شاخص موجودی انبار بخش صنعت مبتنی بر اطلاعات منتشر شده در صورت‌های مالی شرکت‌های بورسی در زمستان ۱۴۰۴ با ثبت رقم ۱۳۲.۷ نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۲۴.۴ درصدی نشان می‌دهد. همچنین این شاخص نسبت به فصل قبل (پاییز ۱۴۰۴) کاهش حدود ۱.۶ درصدی را تجربه نموده است که با توجه به روند فصلی موجودی انبار سال گذشته قابل انتظار بوده است. با این حال شاخص تعدیل‌شده فصلی موجودی انبار نیز نشان می‌دهد با حذف اثرات فصلی این شاخص در زمستان ۱۴۰۴ نسبت به پاییز ۱۴۰۴ روند افزایشی دارد.

شکل ۱. نمودار شاخص کل موجودی انبار صنعت

همانگونه که در شکل ۲ دیده می‌شود نسبت موجودی انبار به فروش صنعت در زمستان ۱۴۰۴ برابر ۰.۳۹ بوده که نسبت به فصل مشابه سال قبل (۰.۲۴) به اندازه ۰.۱۵ افزایش یافته است. همچنین نسبت به فصل پاییز ۱۴۰۴ (۰.۳۵) به اندازه ۰.۰۴ افزایش داشته است. با حذف اثرات فصلی نیز نسبت موجودی انبار در فصل زمستان افزایشی بوده است.

ضمن این که شاخص تعدیل‌شده فصلی که در طول سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ همواره کمتر از متوسط بلندمدت این شاخص بوده اما در سال ۱۴۰۴ به بالاتر از متوسط افزایش پیدا کرده است و روند صعودی به خود گرفته است. به طور کلی می‌توان گفت که در فصل زمستان ۱۴۰۴ تولیدکنندگان صنعتی حدود ۳۹ درصد از میزان فروش خود را به شکل موجودی انبار نگهداری کرده‌اند.

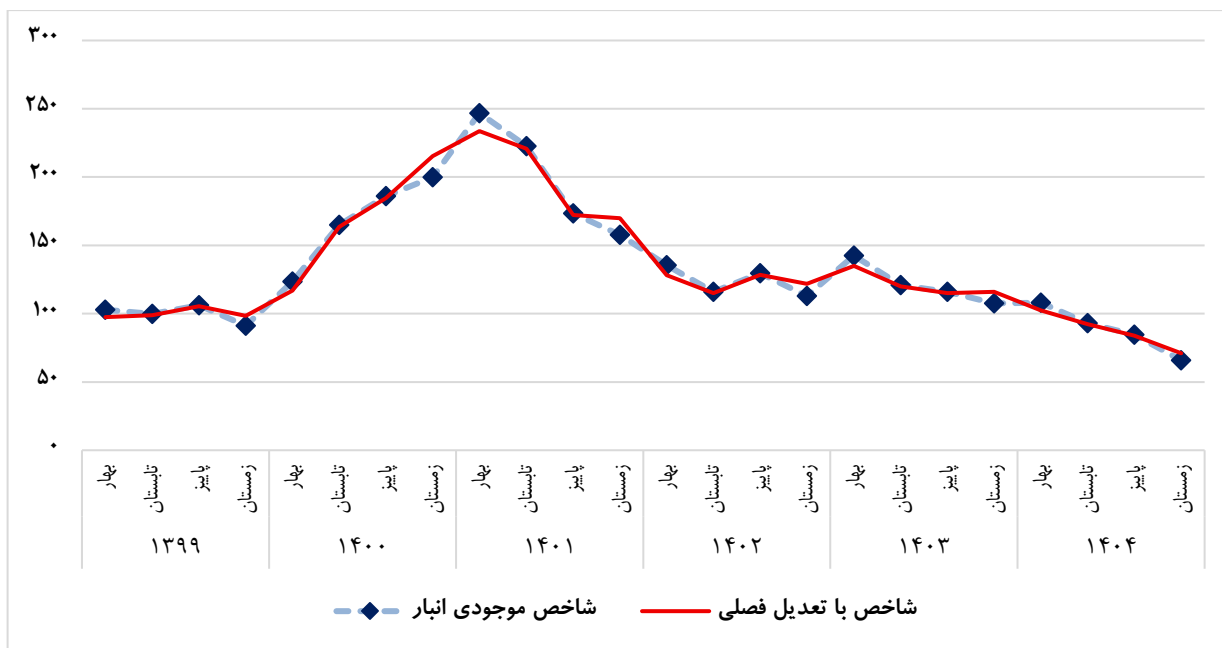
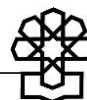

شکل ۲. نمودار شاخص کل نسبت موجودی انبار به فروش صنعت

*روند متوسط فصلی از میانگین نسبت‌های هر فصل در تمام بازه مورد مطالعه به دست می‌آید.

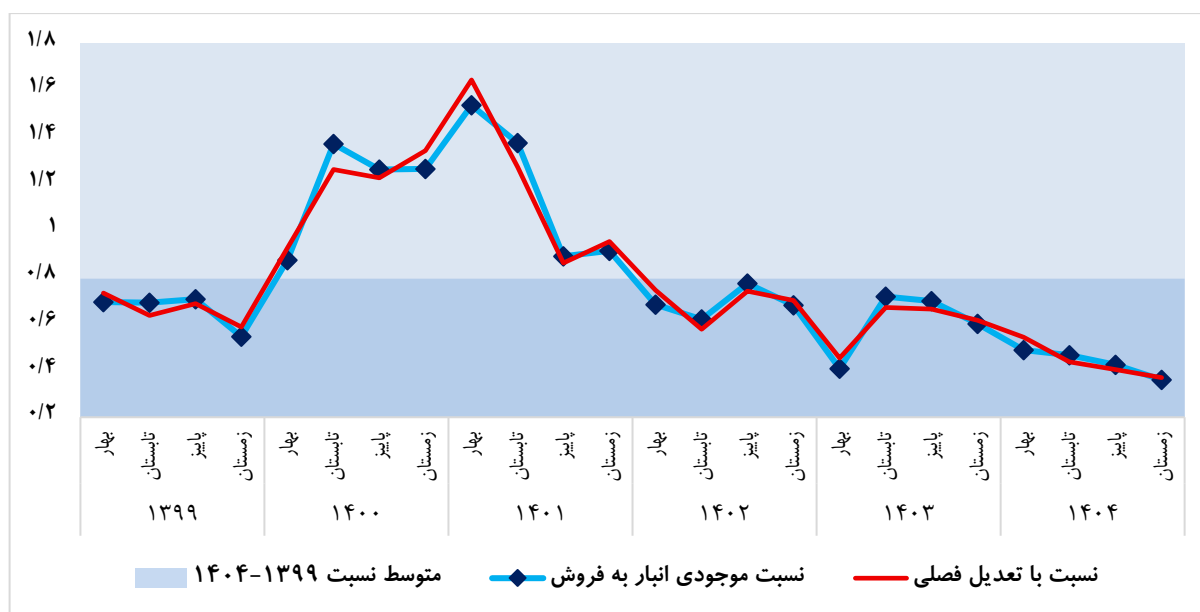
۲-۲. شاخص کل موجودی انبار معدن

شاخص موجودی انبار بخش معدن مبتنی بر اطلاعات منتشر شده در صورت‌های مالی شرکت‌های بزرگ در زمستان ۱۴۰۴ عدد ۶۵.۹ را نشان می‌دهد؛ که کاهش ۳۸.۸ درصدی را نسبت به فصل مشابه سال قبل ثبت کرده است. اگرچه مقدار شاخص نسبت به فصل پاییز ۱۴۰۴ کاهش یافته است بررسی شاخص تعدیل‌شده فصلی در طول یک سال گذشته روند کاهشی ملایم را نشان می‌دهد که از سقف تاریخی خود در سال ۱۴۰۱ همچنان در حال فاصله‌گرفتن است.

شکل ۳. نمودار شاخص کل موجودی انبار معدن

شاخص نسبت موجودی انبار به فروش معدن در زمستان ۱۴۰۴ با ۰.۲۴ کاهش نسبت به فصل مشابه سال قبل مقدار ۰.۳۶ را نشان می‌دهد و ۰.۰۶ نسبت به پاییز ۱۴۰۴ کاهش داشته است. با توجه به نسبت موجودی انبار به تعدیل فصلی در دو سال گذشته روند ملایم نزولی دیده می‌شود و همچنان ادامه دارد. طی دو سال گذشته نسبت موجودی انبار به فروش همواره پایین‌تر از متوسط نسبت دوره ۱۳۹۹-۱۴۰۴ بوده است. با توجه به این شاخص، در زمستان ۱۴۰۴ حدود ۳۶ درصد از فروش به شکل موجودی انبار نگهداری شده است.

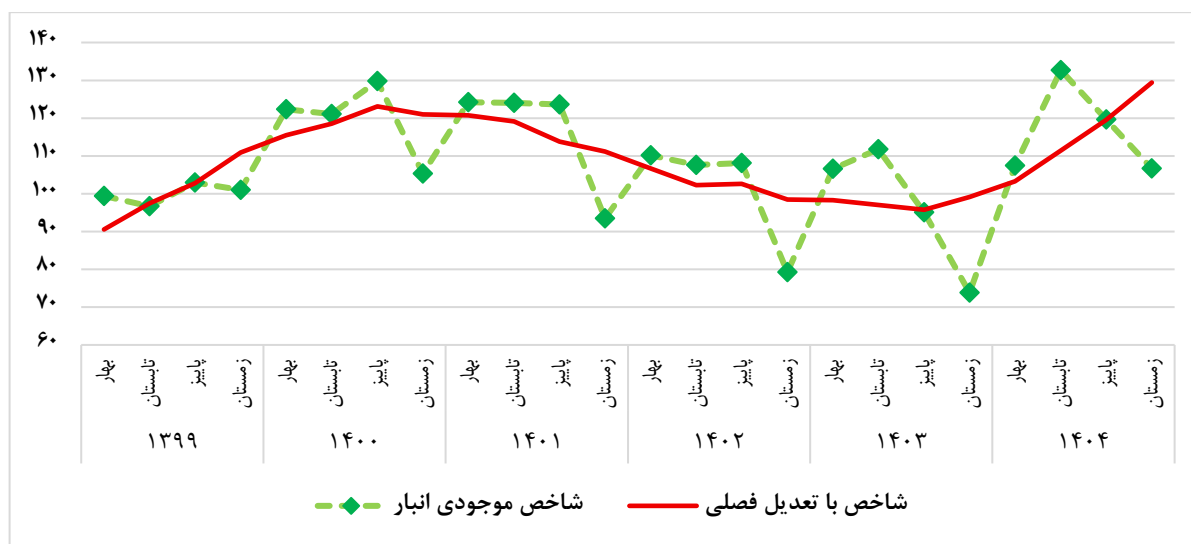

شکل ۴. نمودار شاخص کل نسبت موجودی انبار به فروش معدن

*روند متوسط فصلی از میانگین نسبت‌های هر فصل در تمام بازه مورد مطالعه به دست می‌آید.

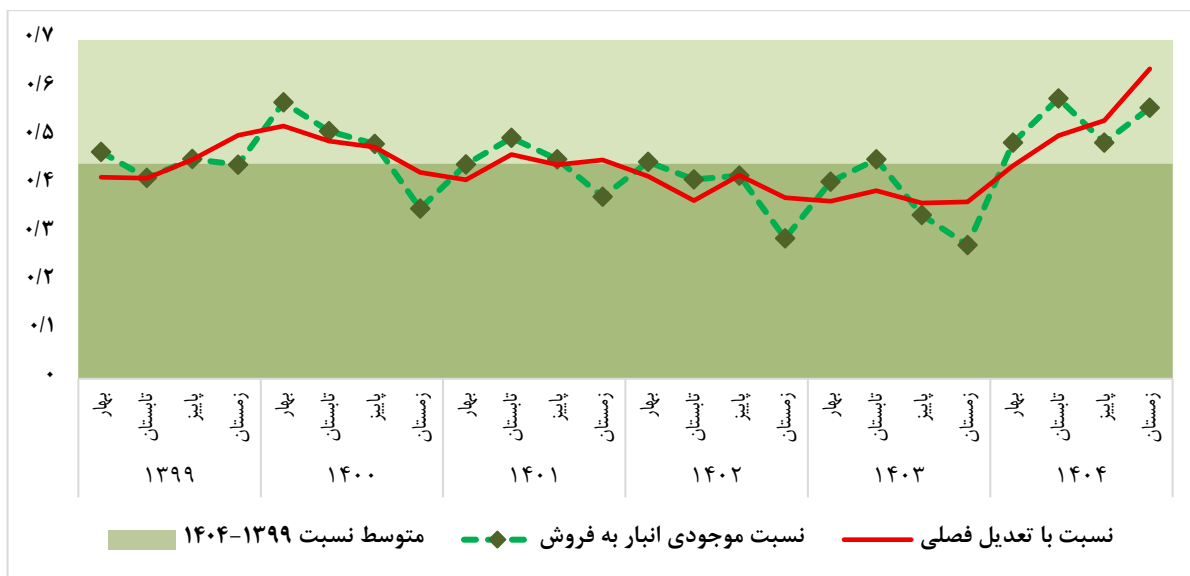
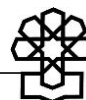
۳-۲. شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه

شاخص موجودی انبار فلزات پایه در زمستان روی مقدار ۱۰۶.۶ قرار گرفته است و ۴۴.۵ درصد نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش یافته است. با اینکه به شکل تاریخی شاخص تعدیل‌نشده در فصل زمستان نسبت به پاییز کاهش پیدا کرده اما شاخص تعدیل‌شده فصلی افزایشی بوده است. همچنین این شاخص نشان می‌دهد از انتهای سال ۱۴۰۰ روند کاهشی بر نمودار حاکم بوده است که از ابتدای سال ۱۴۰۴ افزایشی شده است.

شکل ۵. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه

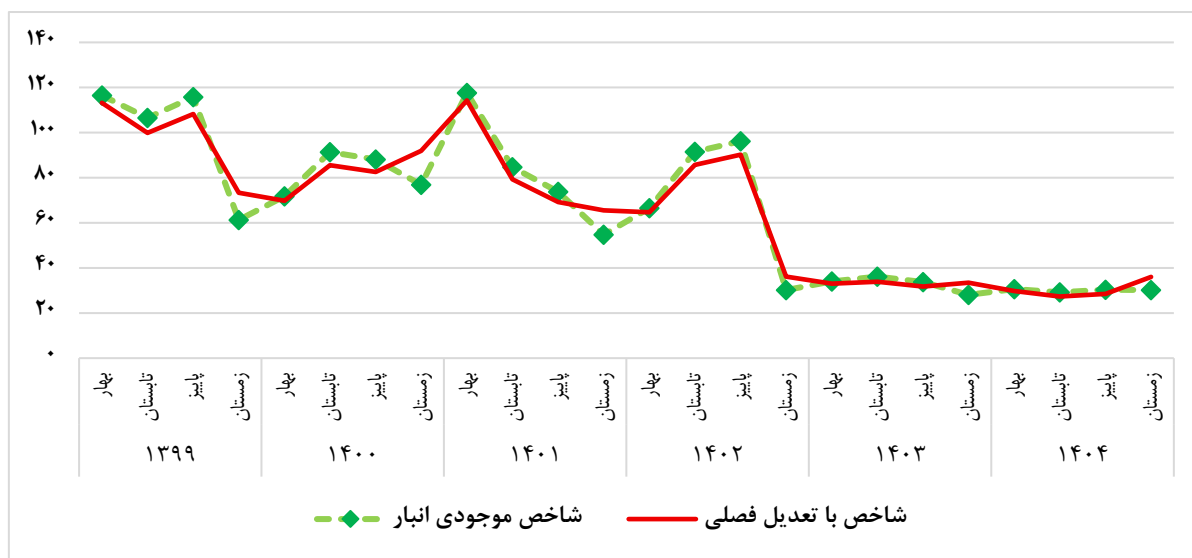
نسبت موجود انبار به فروش نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۲۸ افزایش یافته است و روی ۰.۵۶ قرار گرفته است، یعنی بنگاه‌ها نسبت به گذشته نسبت بیشتری از مقدار فروش را به شکل موجودی انبار نگهداری کرده‌اند. با اینکه در طول دو سال قبل نسبت تعدیل‌شده فصلی موجودی انبار به فروش از متوسط نسبت دوره پنج ساله ۱۳۹۹-۱۴۰۴ پایین‌تر بوده است اما از ابتدای سال ۱۴۰۴ نسبت موجودی انبار به بالاتر از سطح متوسط رسیده به طوری که در فصل زمستان این فاصله بیشتر نیز شده است.

شکل ۶. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت فلزات پایه

۴-۲. شاخص موجودی انبار صنعت کک و پالایش

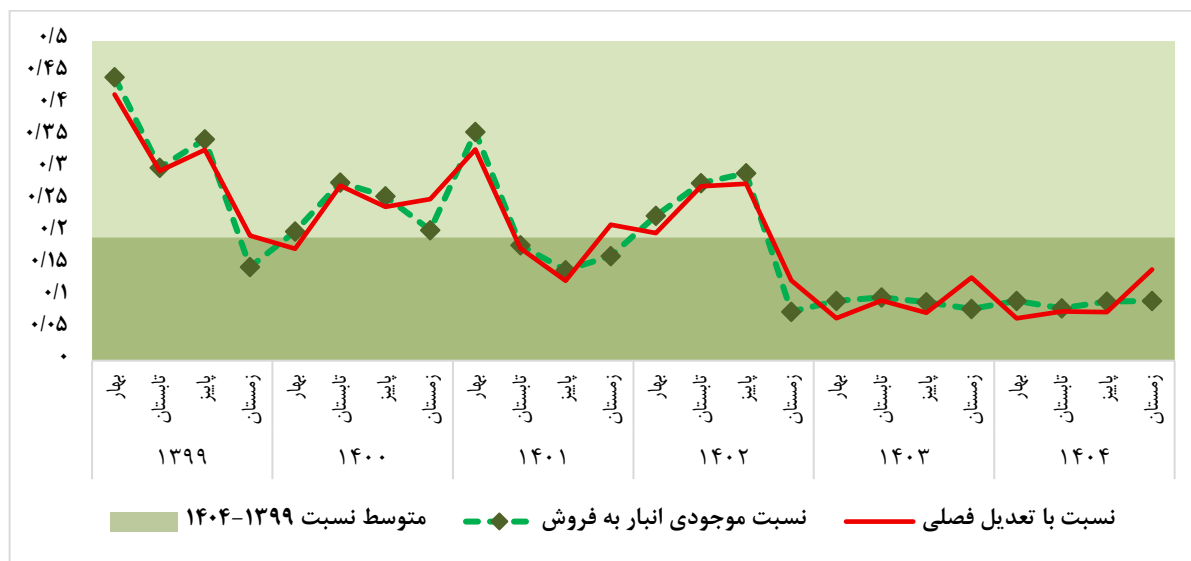
شاخص موجودی انبار محصولات پالایشی در زمستان ۱۴۰۴ روی ۳۰.۲ قرار می‌گیرد که نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۷.۶ درصدی داشته است. با این حال شاخص در یک سال گذشته روند باثباتی داشته و نسبت به فصل قبل تغییر قابل ملاحظه نداشته است؛ به طوری که شاخص در چهار سال گذشته بین مقادیر ۶۰ تا ۱۲۰ در نوسان بوده اما در طول سال جاری از محدوده ۴۰ فراتر نرفته است. شاخص با تعدیل فصلی نیز به همین ترتیب در طول یک سال گذشته وضعیت باثباتی داشته است.

شکل ۷. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت کک و پالایش

نسبت موجودی انبار به فروش نیز به مانند شاخص موجودی انبار روند مشابهی طی کرده است. به طوری که در زمستان ۱۴۰۴ حدود ۰.۰۹ بوده و در یک سال گذشته روند باثباتی داشته است. نسبت موجودی انبار به فروش از زمستان

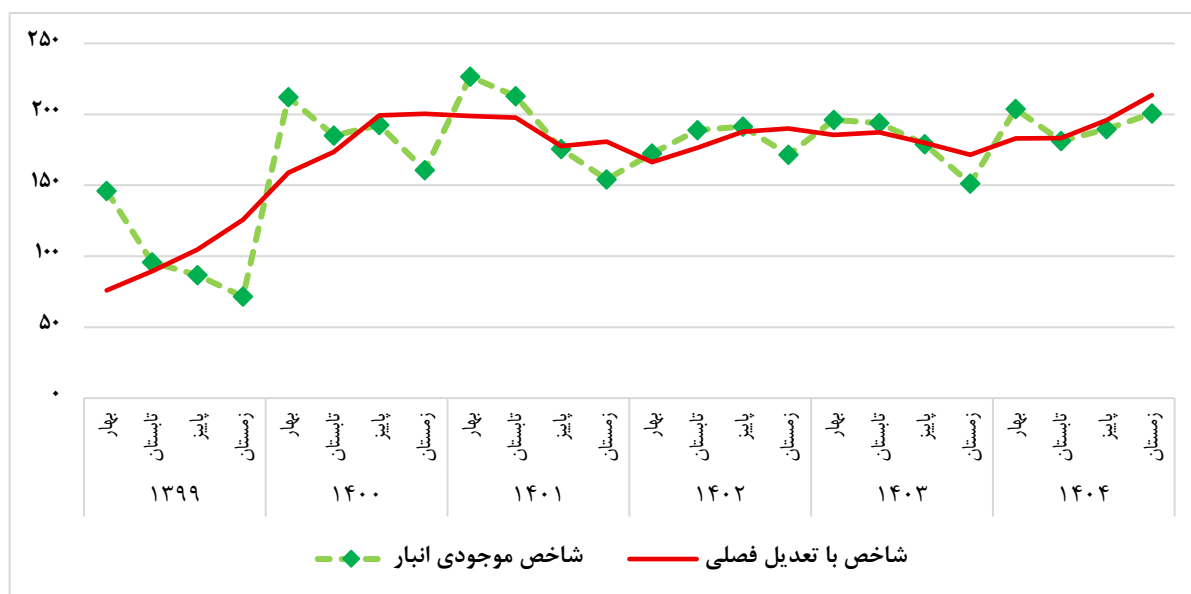
۱۴۰۲ همواره پایین‌تر از متوسط نسبت دوره ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۴ بوده و تغییر قابل توجهی نداشته است.

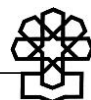
شکل ۸. نسبت موجودی انبار صنعت کک و پالایش

۵-۲. شاخص موجودی انبار صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو)

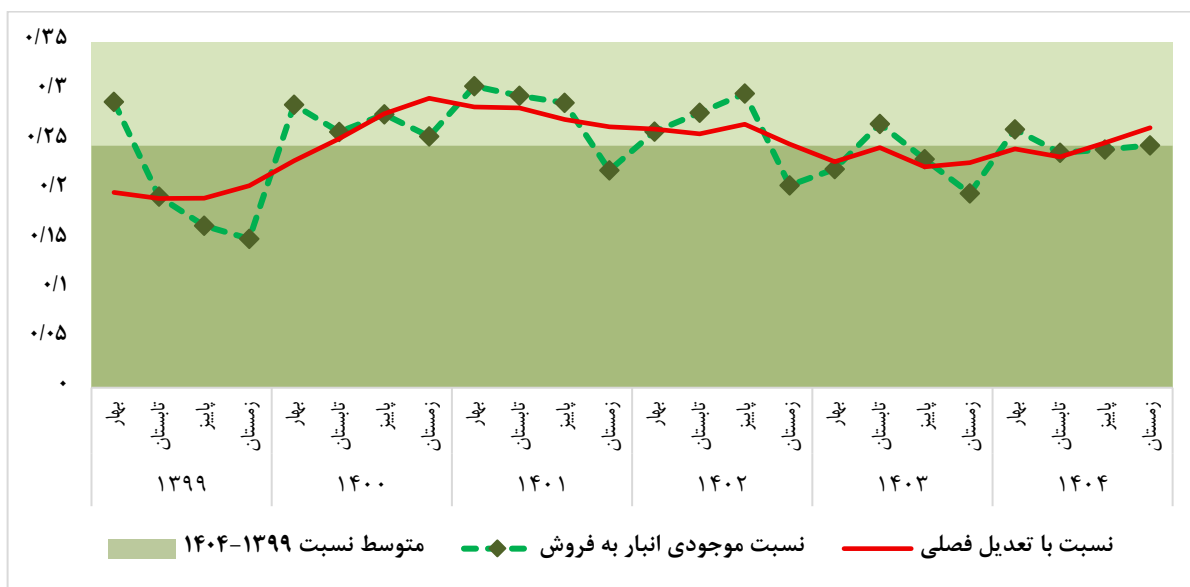
شاخص موجودی انبار محصولات شیمیایی (بجز دارو) در زمستان ۱۴۰۴ روی مقدار ۲۰۰/۷ قرار می‌گیرد که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۳۲/۸ درصد رشد داشته است و در مقایسه با فصل پاییز ۱۴۰۴ نیز مقدار شاخص ۵/۹ درصد رشد داشته است. نمودار تعدیل‌شده فصلی نیز یک روند افزایشی ملایم را نشان می‌دهد.

شکل ۹. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو)

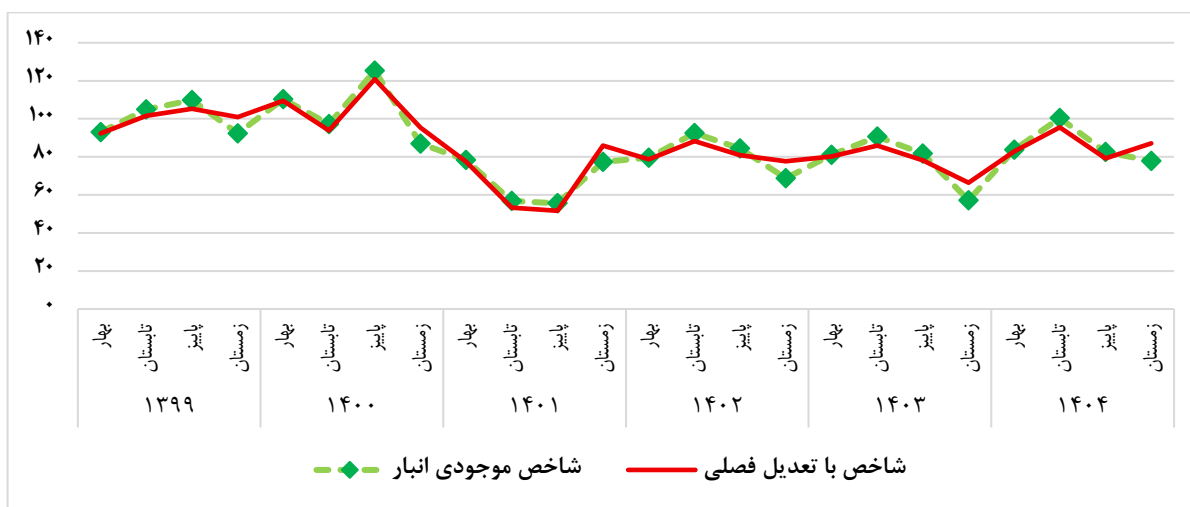
نسبت موجودی انبار به فروش نیز در زمستان ۱۴۰۴ با قرارگیری روی ۰.۲۵ نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۰۵ افزایش پیدا کرده است. مقدار شاخص در فصل زمستان نسبت به فصل پاییز نیز تغییری نداشته است. روند نسبت تعدیل شده فصلی کاهش ملایم تدریجی را از سال ۱۴۰۱ به بعد نشان می‌دهد که به زیر خط متوسط ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۴ نسبت نیز کشیده شده است. اما نسبت موجودی انبار به فروش در زمستان ۱۴۰۴ به بالاتر از متوسط صعود کرده است.

شکل ۱۰. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو)

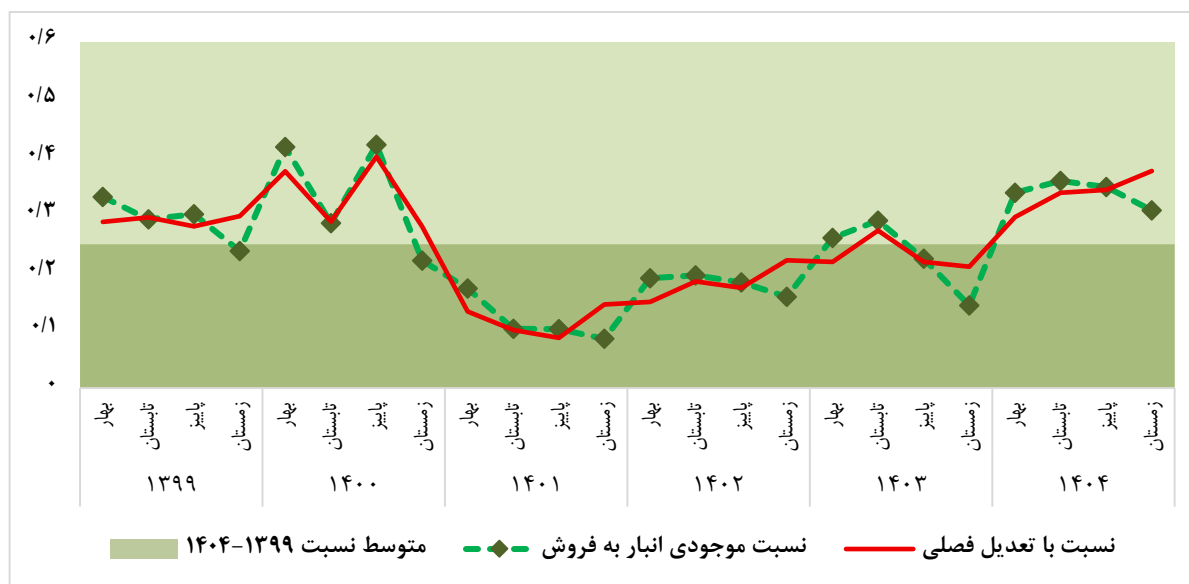
۲-۶. شاخص موجودی انبار صنعت خودرو و قطعات

مقدار شاخص موجودی انبار در زمستان ۱۴۰۴ برابر ۷۷.۸ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۳۶.۱ درصدی و نسبت به فصل پاییز ۱۴۰۴ کاهش ۵.۷ درصدی داشته است. اما روند شاخص موجودی انبار تعدیل شده فصلی نیز به طور غیرمنتظره برخلاف دو دوره قبلی در فصل زمستان افزایشی بوده است.

شکل ۱۱. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت خودرو و قطعات

نسبت موجودی انبار به فروش در زمستان ۱۴۰۴ با افزایش ۰.۱۷ نسبت به فصل مشابه سال قبل به مقدار ۰.۳۱ رسیده است و نسبت به فصل پاییز ۱۴۰۴ نیز به میزان ۰.۰۴ کاهش یافته است. بررسی نسبت موجودی انبار به فروش تعدیل شده در سه سال گذشته یک روند صعودی را نشان می‌دهد؛ به طوری که از ابتدای سال ۱۴۰۴ نسبت بالاتر از سطح متوسط نسبت ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۴ قرار گرفته است.

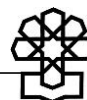

شکل ۱۲. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت خودرو و قطعات

۳. شاخص موجودی انبار با تفکیک اختصاصی محصولات

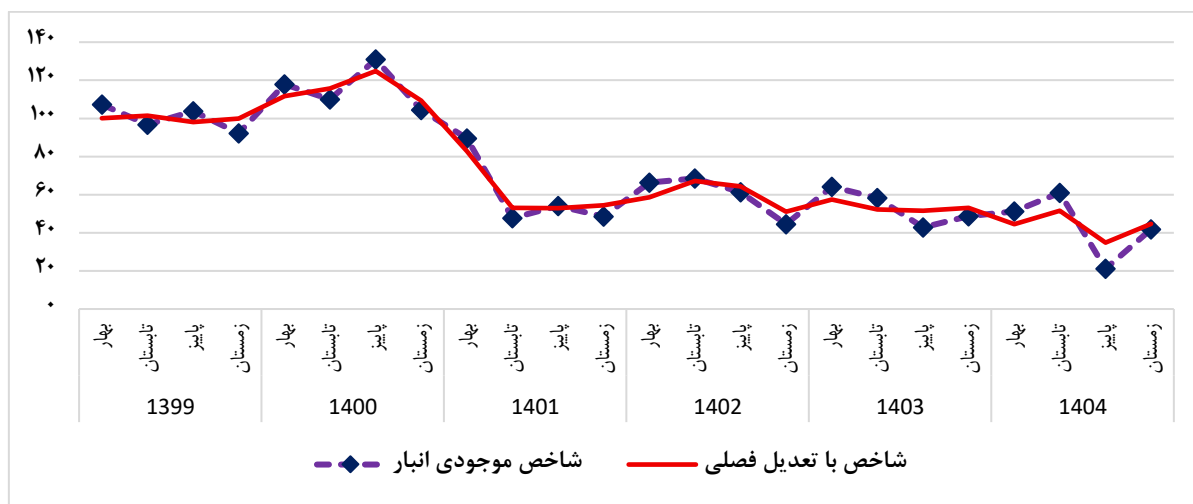
۳-۱. کالاهای مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای

منظور از کالای مصرفی آن است که بدون هیچ‌گونه تغییری در آن، قابلیت مصرف داشته باشد. کالاهای مصرفی شامل لوازم برقی خانگی، خودروی سواری سبک، دارو، شوینده‌ها، محصولات بهداشتی و مواد غذایی است که به طور مستقیم مصرف می‌شود. بر خلاف کالای مصرفی، کالای واسطه‌ای توسط کارخانه‌های تولیدی خریداری می‌شود و برای تولید کالاهای نهایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای مثال از فولاد در صنعت خودروسازی استفاده می‌شود. در صورتی که شوک از سمت تقاضا به اقتصاد وارد شود ابتدا تقاضای کالاهای مصرفی و سپس واسطه‌ای اثر می‌پذیرد. اما اگر شوک از سمت عرضه باشد؛ ابتدا کالاهای واسطه‌ای و سپس کالاهای مصرفی تحت تاثیر قرار می‌گیرند. در نهایت کالاهای سرمایه‌ای نوعی کالای بادوام هستند که در فرآیند تولید سایر کالاها و خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد و مستقیم مصرف نمی‌شود. از جمله این کالاها می‌توان به تجهیزات برقی غیرخانگی، خودروهای سنگین و ماشین‌آلات صنعتی اشاره کرد. شایان ذکر است با توجه به اینکه شاخص موجودی انبار کل صنعت با میانگین‌گیری وزنی محاسبه می‌شود این امکان وجود دارد که میانگین شاخص‌های موجودی انبار محصولات مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای با شاخص موجودی انبار کل صنعت برابر نباشد.

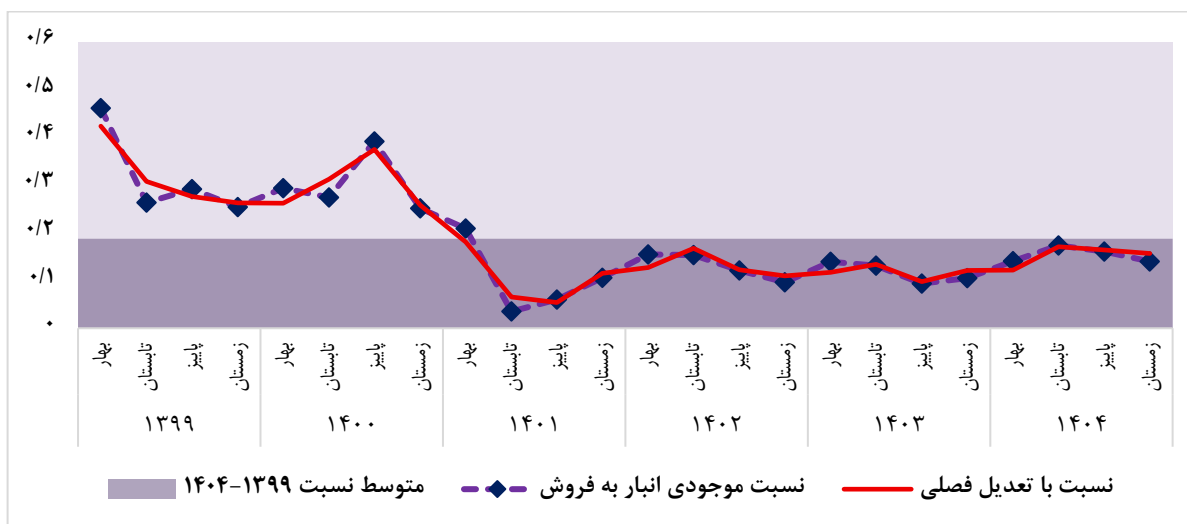
۱-۳-۱. شاخص موجودی انبار کالاهای مصرفی

این شاخص در زمستان ۱۴۰۴ معادل ۴۱.۸ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل کاهش ۱۴.۴ درصدی داشته است. با دقت در نمودار پس از حدود ۳ سال روند باثبات افت قابل توجه در پاییز نمایان است که در زمستان مجدداً افزایش یافته است. شاخص با تعدیل فصلی نیز در این نمودار روند مشابه داشته است. همچنین کاهش موجودی انبار پس از طی دوره کرونا نیز مشهود است.

شکل ۱۳. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای مصرفی

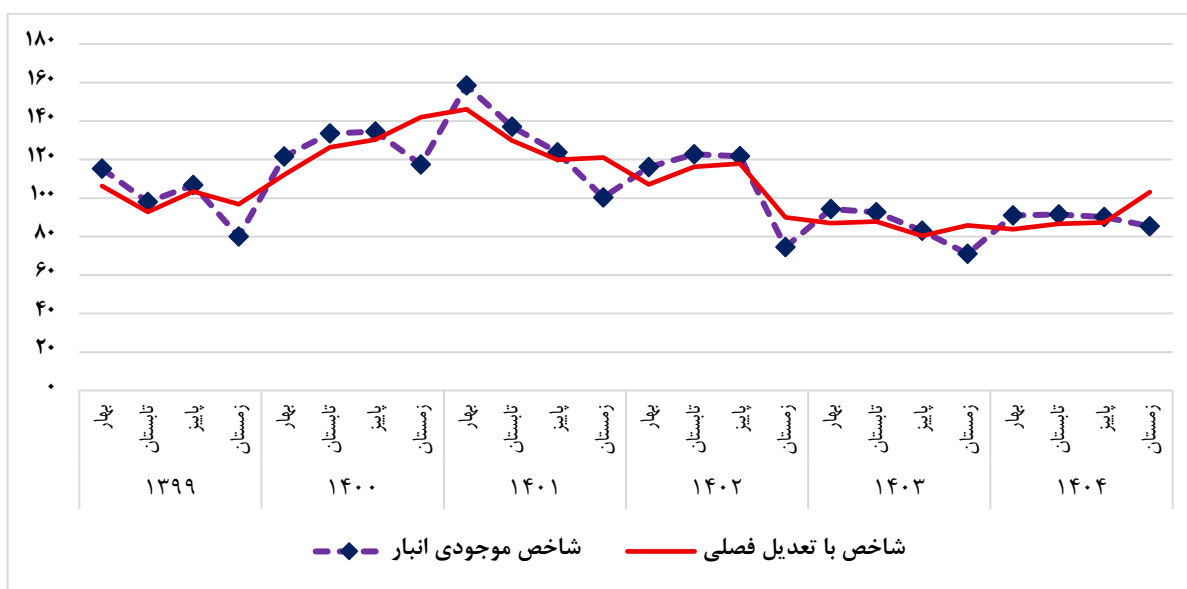
در زمستان ۱۴۰۴ نسبت موجودی انبار به فروش ۰.۱۴ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۰۴ افزایش و نسبت به پاییز ۱۴۰۴ به میزان ۰.۰۲ کاهش داشته است. معمولاً نسبت موجودی انبار به فروش در کالاهای مصرفی بسیار پایین است؛ زیرا که ماهیت مصرفی محصولات و امکان انقضای آن انگیزه نگهداری به شکل موجودی انبار را پایین می‌آورد. با این حال یک روند با ثبات به صورت افزایشی ملایم در نمودار نسبت موجودی انبار به فروش تعدیل‌شده فصلی در طول یک سال گذشته قابل مشاهده است که در سه سال اخیر همواره از متوسط نسبت دوره پایین‌تر بوده است. این نسبت در فصل زمستان پایین‌تر آمده است.

شکل ۱۴. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای مصرفی

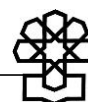
۲-۱-۳. شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای

شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای در زمستان ۱۴۰۴ معادل ۸۵.۴ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۲۰.۳ درصد افزایش داشته است. بر اساس نمودار تعدیل فصلی این شاخص از بهار ۱۴۰۱ یک روند کاهشی داشته است اما در زمستان ۱۴۰۴ نسبت به فصل قبل اندکی افزایش داشته است.

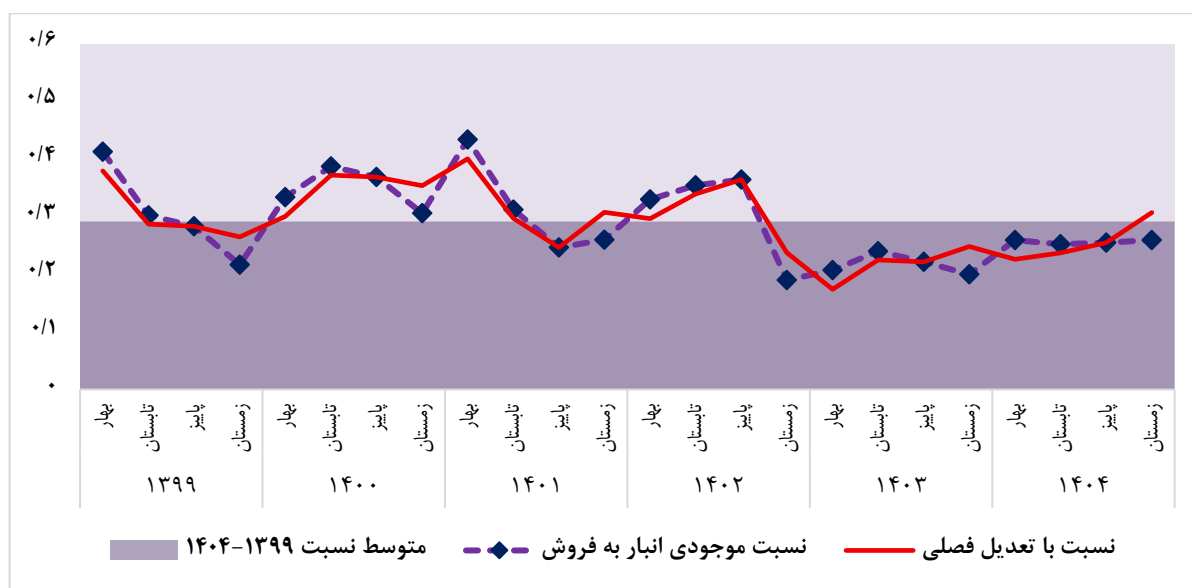

شکل ۱۵. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای

به همین ترتیب نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای واسطه‌ای روی عدد ۰.۲۶ قرار گرفته است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۰۶ افزایش و نسبت به پاییز ۱۴۰۴ تغییر محسوسی نداشته است. با این که در طول یک سال گذشته نسبت موجودی انبار به فروش با تعدیل فصلی پایین‌تر از مقدار متوسط نسبت در بازه ۱۳۹۹-۱۴۰۴ بوده است اما

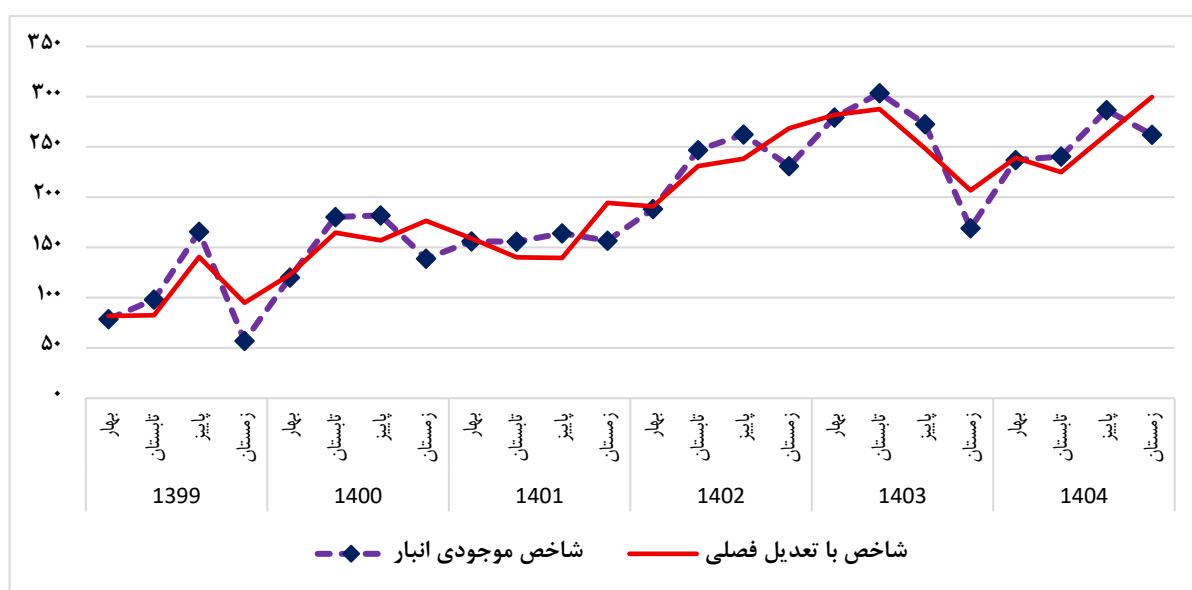
نمودار تعدیل شده فصلی نشان دهنده روند صعودی در طول یک سال اخیر است که در زمستان به بالاتر از متوسط رسیده است.

شکل ۱۶. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای واسطه‌ای

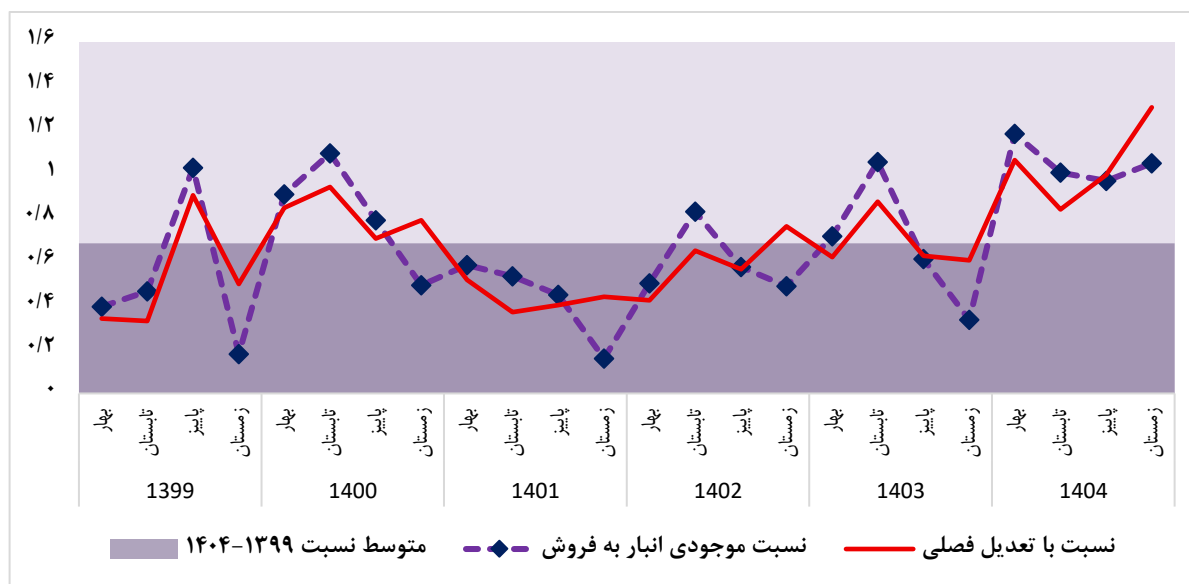
۳-۱-۳. شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای

شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای در زمستان ۱۴۰۴ روی مقدار ۲۶۲.۱ قرار گرفته که نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۵۴.۹ درصدی داشته است اما نسبت به پاییز ۱۴۰۴ کاهش ۸.۶ درصدی داشته است. با این که شاخص که در طول ۴ سال گذشته روند صعودی داشته است اما بر اساس نمودار تعدیل شده فصلی از تابستان ۱۴۰۳ روند نزولی به خود گرفته است و مجدداً صعودی شده است.

شکل ۱۷. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای

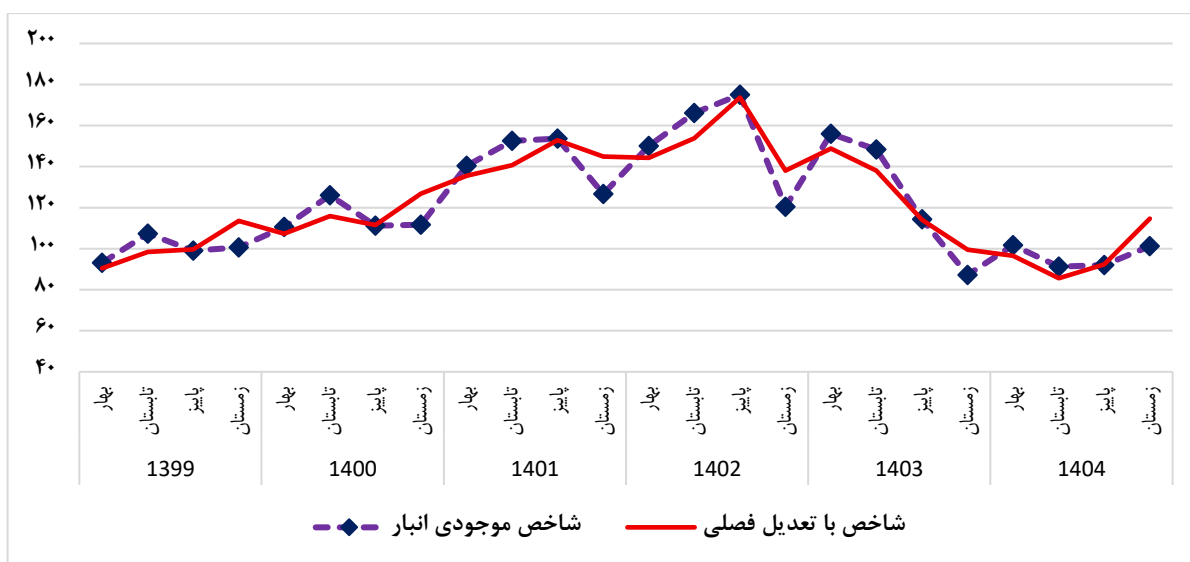
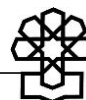
شاخص نسبت موجودی انبار به فروش نیز عدد ۱۰۰۵ را نشان می‌دهد که ۰.۷۱ بالاتر از نسبت زمستان سال قبل و ۰.۰۸ بالاتر از فصل پاییز سال ۱۴۰۴ است؛ نسبت موجودی انبار به فروش تعدیل‌شده فصلی نیز یک روند صعودی اما با نوسان زیاد را در سه سال گذشته نشان می‌دهد که بالاتر از مقدار متوسط نسبت در طول دوره پنج ساله ۱۳۹۹-۱۴۰۴ قرار دارد.

شکل ۱۸. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای سرمایه‌ای

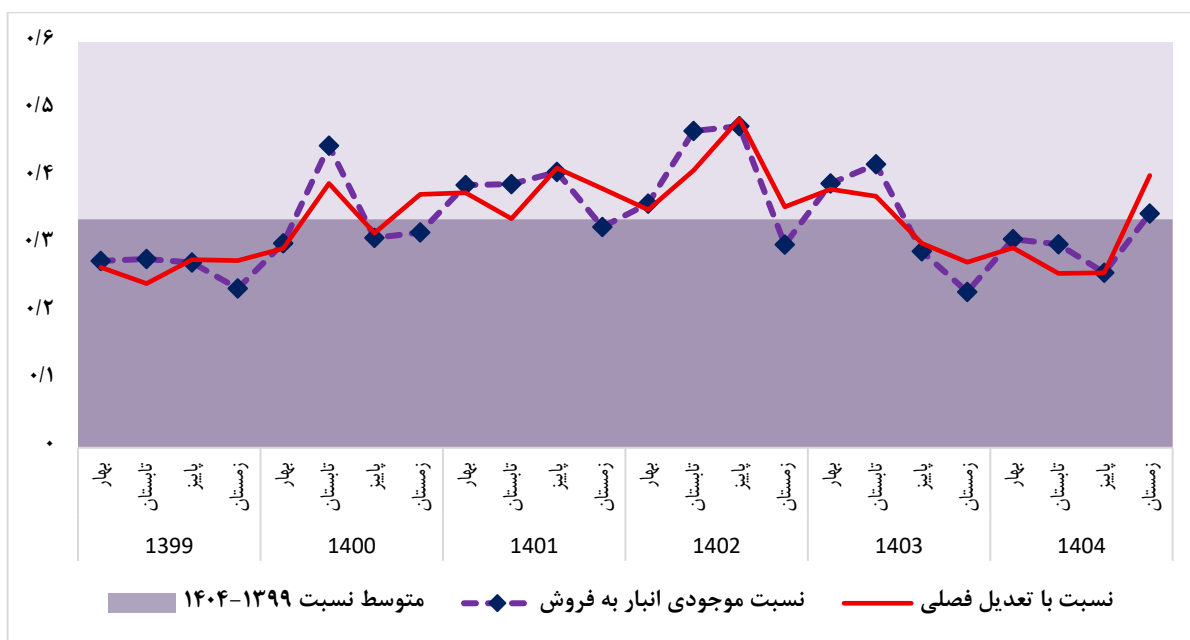
۲-۳. نهاده‌های ساختمانی

با توجه به اهمیت بخش مسکن در کشور گروه اقتصاد کلان نهاده‌هایی که در بخش ساختمان به کار می‌رود را به صورت مجزا استخراج کرده است تا با محاسبه شاخص موجودی انبار این نهاده‌ها از وضعیت رونق و رکود در بخش مسکن اطلاعات بیشتری کسب کند. همانطوری که نمودارها نشان می‌دهند؛ شاخص در زمستان ۱۴۰۴ مقدار ۱۰۱.۳ را نشان می‌دهد که حدود ۱۶.۱ درصد نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش داشته است. همچنین این شاخص نسبت به پاییز ۱۴۰۴ حدود ۱۰.۲ درصد افزایش یافته است. شاخص موجودی انبار با تعدیل فصلی نهاده‌های ساختمانی تا فصل پاییز سال ۱۴۰۲ از یک روند صعودی با شیب ملایم برخوردار بوده است اما پس از آن روند نزولی به خود گرفته است.

شکل ۱۹. نمودار شاخص موجودی انبار نهاده‌های ساختمانی

نسبت موجودی انبار به فروش نیز در زمستان ۱۴۰۴ برابر ۰.۳۵ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۱۲ افزایش و نسبت به فصل پاییز ۱۴۰۴ به اندازه ۰.۰۹ افزایش داشته است. نمودار نسبت تعدیل‌شده فصلی نیز در سه دوره اخیر پایین‌تر از متوسط نسبت دوره پنج ساله ۱۳۹۹-۱۴۰۴ بوده است اما در زمستان ۱۴۰۴ با تغییر روند به بالاتر از متوسط صعود کرده است.

شکل ۲۰. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش نهاده‌های ساختمانی

۴. پیوست

۴-۱. جدول مقادیر شاخص موجودی انبار

سال	۱۳۹۹				۱۴۰۰				۱۴۰۱				۱۴۰۲				۱۴۰۳				۱۴۰۴			
	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان
شاخص کل معدن	۱۰۲۰۹	۹۹۰۷	۱۰۶۰۲	۹۱۰۲	۱۲۳۰۴	۱۶۴۰۹	۱۸۶۰۲	۱۹۹۰۸	۲۴۶۰۸	۲۲۲۰۶	۱۷۳۰۵	۱۵۷۰۶	۱۳۵۰۴	۱۱۵۰۹	۱۲۹۰۵	۱۱۳۰۰	۱۴۲۰۵	۱۲۰۰۹	۱۱۶۰۰	۱۰۷۰۶	۱۰۸۰۱	۹۳۰۱	۸۴۰۶	۶۵۰۹
شاخص کل صنعت	۱۱۳۰۰	۹۵۰۳	۱۰۱۰۲	۹۰۰۵	۱۴۰۰۴	۱۳۳۰۱	۱۳۷۰۰	۱۱۸۰۱	۱۴۳۰۳	۱۴۲۰۴	۱۳۲۰۳	۱۱۱۰۰	۱۲۴۰۰	۱۳۰۰۸	۱۳۱۰۴	۱۱۳۰۶	۱۳۶۰۷	۱۳۷۰۸	۱۲۴۰۲	۱۰۶۰۷	۱۴۱۰۵	۱۴۴۰۰	۱۳۴۰۹	۱۳۲۰۷
صنعت چوب و کاغذ	۱۰۷۰۰	۱۰۹۰۱	۱۰۷۰۶	۷۶۰۴	۲۱۲۰۴	۱۵۷۰۴	۸۴۰۵	۱۲۱۰۱	۱۴۳۰۷	۲۱۶۰۷	۱۶۳۰۸	۵۸۰۳	۸۶۰۶	۱۱۹۰۹	۱۷۳۰۲	۱۳۱۰۰	۱۵۸۰۰	۱۸۶۰۲	۱۲۷۰۸	۵۹۰۶	۱۴۲۰۷	۱۰۶۰۷	۱۱۴۰۰	۱۳۸۰۶
صنعت کک و پالایش	۱۱۶۰۵	۱۰۶۰۶	۱۱۵۰۷	۶۱۰۲	۷۱۰۸	۹۱۰۳	۸۸۰۱	۷۶۰۹	۱۱۷۰۶	۸۴۰۶	۷۳۰۸	۵۴۰۸	۶۶۰۶	۹۱۰۵	۹۶۰۱	۳۰۰۲	۳۴۰۰	۳۶۰۲	۳۳۰۸	۲۸۰۱	۳۰۰۶	۲۹۰۱	۳۰۰۴	۳۰۰۲
صنعت شیمیایی (بجز دارو)	۱۴۶۰۱	۹۵۰۷	۸۶۰۷	۷۱۰۵	۲۱۲۰۲	۱۸۵۰۰	۱۹۲۰۵	۱۶۰۰۶	۲۲۶۰۵	۲۱۲۰۷	۱۷۵۰۷	۱۵۴۰۰	۱۷۲۰۵	۱۸۸۰۹	۱۹۱۰۳	۱۷۱۰۴	۱۹۶۰۱	۱۹۳۰۸	۱۷۹۰۰	۱۵۱۰۲	۲۰۳۰۸	۱۸۱۰۳	۱۸۹۰۶	۲۰۰۰۷
صنعت دارو	۱۲۲۰۵	۷۵۰۹	۷۹۰۴	۱۲۲۰۱	۱۲۱۰۸	۱۰۲۰۹	۵۳۰۳	۵۷۰۶	۴۳۰۵	۵۶۰۵	۵۱۰۹	۸۲۰۹	۹۳۰۵	۱۰۲۰۰	۱۱۱۰۰	۱۳۸۰۷	۱۲۲۰۶	۱۱۷۰۱	۴۳۰۹	۱۲۶۰۹	۶۷۰۵	۹۰۰۰	۱۳۰۸	۷۴۰۰
صنعت لاستیک و پلاستیک	۸۳۰۸	۸۲۰۶	۱۰۷۰۰	۱۲۶۰۵	۹۳۰۶	۸۸۰۴	۱۰۸۰۵	۱۳۲۰۰	۱۱۶۰۸	۹۹۰۱	۹۶۰۷	۱۲۱۰۴	۱۱۱۰۲	۱۲۳۰۳	۱۰۸۰۱	۱۳۲۰۷	۱۴۹۰۸	۱۲۶۰۵	۱۴۴۰۵	۱۵۲۰۸	۱۶۵۰۰	۱۲۲۰۳	۱۲۵۰۶	۱۳۷۰۳
صنعت کانی غیر فلزی	۱۲۰۰۱	۸۸۰۹	۱۱۳۰۷	۷۷۰۳	۶۱۰۹	۶۸۰۹	۶۹۰۸	۷۳۰۸	۱۲۹۰۲	۱۱۶۰۳	۱۶۳۰۰	۱۹۹۰۱	۲۰۱۰۱	۲۱۶۰۲	۲۳۳۰۳	۲۳۳۰۹	۳۱۰۰۱	۲۹۴۰۵	۳۰۹۰۰	۲۸۵۰۴	۳۶۰۰۷	۳۰۷۰۹	۲۷۶۰۶	۲۶۵۰۷
صنعت فلزات پایه	۹۹۰۴	۹۶۰۷	۱۰۳۰۰	۱۰۱۰۰	۱۲۲۰۳	۱۲۱۰۱	۱۲۹۰۸	۱۰۵۰۳	۱۲۴۰۲	۱۲۴۰۰	۱۲۳۰۶	۹۳۰۵	۱۱۰۰۲	۱۰۷۰۶	۱۰۸۰۱	۷۹۰۲	۱۰۶۰۶	۱۱۱۰۷	۹۵۰۱	۷۳۰۸	۱۰۷۰۴	۱۳۲۰۷	۱۱۹۰۶	۱۰۶۰۶
صنعت تجهیزات برقی	۷۸۰۶	۸۹۰۵	۱۳۴۰۳	۹۷۰۶	۱۱۰۰۸	۱۱۱۰۱	۱۰۶۰۹	۹۱۰۰	۹۳۰۷	۱۰۵۰۶	۱۱۱۰۳	۷۸۰۶	۱۰۰۰۸	۱۰۴۰۶	۱۱۲۰۶	۹۸۰۹	۱۰۸۰۴	۱۰۲۰۱	۱۲۰۰۱	۱۰۴۰۴	۱۳۶۰۴	۱۱۴۰۵	۱۱۰۰۵	۱۰۷۰۳
صنعت ماشین‌آلات و تجهیزات	۹۵۰۶	۶۵۰۹	۱۶۱۰۴	۷۷۰۱	۴۸۰۵	۱۱۳۰۱	۱۱۷۰۲	۹۵۰۵	۸۱۰۳	۸۶۰۲	۱۰۰۰۱	۱۰۰۰۲	۱۱۱۰۸	۷۸۰۱	۸۹۰۲	۱۳۶۰۶	۱۲۱۰۵	۱۳۳۰۸	۱۶۸۰۹	۱۴۰۰۴	۲۲۰۰۶	۲۶۵۰۲	۱۶۲۰۰	۱۲۶۰۵
صنعت خودرو و قطعات	۹۳۰۰	۱۰۴۰۹	۱۰۹۰۸	۹۲۰۳	۱۱۰۰۳	۹۷۰۲	۱۲۵۰۳	۸۶۰۹	۷۸۰۳	۵۶۰۸	۵۵۰۶	۷۷۰۴	۷۹۰۶	۹۲۰۴	۸۴۰۵	۶۸۰۷	۸۱۰۰	۹۰۰۷	۸۱۰۶	۵۷۰۲	۸۳۰۸	۱۰۰۰۵	۸۲۰۵	۷۷۰۸

۲-۴. جدول مقادیر شاخص نسبت موجودی انبار به فروش

سال	۱۳۹۹				۱۴۰۰				۱۴۰۱				۱۴۰۲				۱۴۰۳				۱۴۰۴			
فصل	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان
شاخص کل معدن	۰.۶۹	۰.۶۹	۰.۷۱	۰.۵۵	۰.۸۷	۱.۳۷	۱.۲۶	۱.۲۶	۱.۵۴	۱.۳۷	۰.۸۹	۰.۹۱	۰.۶۸	۰.۶۲	۰.۷۷	۰.۶۸	۰.۴۱	۰.۷۲	۰.۷۰	۰.۶۰	۰.۴۹	۰.۴۷	۰.۴۳	۰.۳۶
شاخص کل صنعت	۰.۳۶	۰.۳۰	۰.۳۳	۰.۲۱	۰.۳۹	۰.۳۶	۰.۳۵	۰.۲۹	۰.۳۳	۰.۳۶	۰.۳۴	۰.۲۷	۰.۳۲	۰.۳۳	۰.۳۳	۰.۲۵	۰.۳۰	۰.۳۵	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۳۷	۰.۴۱	۰.۳۵	۰.۲۹
صنعت چوب و کاغذ	۰.۱۴	۰.۱۳	۰.۲۳	۰.۱۲	۰.۳۶	۰.۲۲	۰.۱۱	۰.۱۷	۰.۲۲	۰.۳۵	۰.۲۶	۰.۰۰	۰.۱۸	۰.۲۲	۰.۳۵	۰.۲۴	۰.۳۷	۰.۲۹	۰.۳۳	۰.۱۱	۰.۴۱	۰.۳۱	۰.۲۳	۰.۳۳
صنعت کک و پالایش	۰.۴۴	۰.۳۰	۰.۳۵	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۲۸	۰.۲۶	۰.۲۰	۰.۳۶	۰.۱۸	۰.۱۴	۰.۱۶	۰.۲۳	۰.۲۸	۰.۲۹	۰.۰۸	۰.۰۹	۰.۱۰	۰.۰۹	۰.۰۸	۰.۰۹	۰.۰۸	۰.۰۹	۰.۰۹
صنعت شیمیایی (بجز دارو)	۰.۲۹	۰.۱۹	۰.۱۶	۰.۱۵	۰.۲۹	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۵	۰.۳۱	۰.۳۰	۰.۲۹	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۳۰	۰.۲۰	۰.۲۲	۰.۲۷	۰.۲۳	۰.۲۰	۰.۲۶	۰.۲۴	۰.۲۴	۰.۲۵
صنعت دارو	۰.۲۳	۰.۱۱	۰.۱۵	۰.۴۷	۰.۴۵	۰.۳۰	۰.۲۵	۰.۳۲	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۱۸	۰.۲۹	۰.۲۳	۰.۲۷	۰.۱۰	۰.۴۰	۰.۲۶	۰.۱۹	۰.۰۳	۰.۱۷	۰.۱۴	۰.۲۹	۰.۱۴	۰.۱۷
صنعت لاستیک و پلاستیک	۰.۳۶	۰.۲۰	۰.۳۶	۰.۲۸	۰.۱۱	۰.۲۲	۰.۲۷	۰.۳۴	۰.۳۰	۰.۲۷	۰.۲۷	۰.۲۷	۰.۲۳	۰.۳۶	۰.۲۰	۰.۲۷	۰.۳۲	۰.۳۶	۰.۳۵	۰.۳۱	۰.۳۸	۰.۲۸	۰.۲۹	۰.۳۷
صنعت کانی غیر فلزی	۰.۴۸	۰.۲۸	۰.۳۵	۰.۲۵	۰.۲۲	۰.۱۶	۰.۲۱	۰.۲۹	۰.۳۶	۰.۳۶	۰.۷۱	۰.۳۷	۰.۴۰	۰.۵۰	۰.۶۳	۰.۵۷	۰.۴۸	۰.۶۴	۰.۷۴	۰.۷۱	۰.۷۰	۰.۶۲	۰.۶۶	۰.۷۲
صنعت فلزات پایه	۰.۴۷	۰.۴۲	۰.۴۵	۰.۴۴	۰.۵۷	۰.۵۱	۰.۴۹	۰.۳۵	۰.۴۴	۰.۵۰	۰.۴۵	۰.۳۸	۰.۴۵	۰.۴۱	۰.۴۲	۰.۲۹	۰.۴۱	۰.۴۵	۰.۳۴	۰.۲۸	۰.۴۹	۰.۵۸	۰.۴۹	۰.۵۶
صنعت تجهیزات برقی	۰.۳۳	۰.۶۶	۰.۸۰	۰.۵۴	۰.۳۸	۰.۵۷	۰.۵۱	۰.۳۷	۰.۲۸	۰.۶۴	۰.۶۱	۰.۳۲	۰.۴۱	۰.۶۱	۰.۶۷	۰.۴۵	۰.۳۶	۰.۴۶	۰.۴۱	۰.۴۴	۰.۶۴	۰.۶۱	۰.۵۵	۰.۶۷
صنعت ماشین‌آلات و تجهیزات	۰.۲۲	۰.۱۴	۰.۴۲	۰.۱۴	۰.۱۲	۰.۲۹	۰.۲۸	۰.۱۹	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۱۷	۰.۱۶	۰.۲۱	۰.۱۲	۰.۱۳	۰.۱۸	۰.۱۷	۰.۱۸	۰.۲۲	۰.۱۶	۰.۵۱	۰.۷۷	۰.۲۶	۰.۳۶
صنعت خودرو و قطعات	۰.۳۳	۰.۲۹	۰.۳۰	۰.۲۴	۰.۴۲	۰.۲۹	۰.۴۲	۰.۲۲	۰.۱۷	۰.۱۰	۰.۱۰	۰.۰۹	۰.۱۹	۰.۲۰	۰.۱۸	۰.۱۶	۰.۲۶	۰.۲۹	۰.۲۲	۰.۱۴	۰.۳۴	۰.۳۶	۰.۳۵	۰.۳۱

منابع و مآخذ

[1] <http://www.codal.ir>

[۲] عبداللهمی، محمدرضا؛ آذربایجانی، علیرضا؛ اباذری، مهدی؛ ناظمی، عالیہ، معرفی و نحوه محاسبه شاخص موجودی انبار شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۲۰۳۸۲، ۱۴۰۳.

گزیده سیاستی

شاخص کل موجودی انبار صنعت در زمستان ۱۴۰۴ معادل ۱۳۲.۷ است که رشد مثبت ۲۴.۴ درصدی نسبت به فصل مشابه سال قبل داشته است. نسبت موجودی انبار به فروش نیز برابر ۰.۳۹ است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir